

Maykl End

MOMO

ya da

zaman oğrularının və

oğurlanmış zamanı insanlara

qaytaran uşağın

qəribə hekayəsi

Tərcüməçi:

İlahə Məmmədzadə

qanun nəşriyyatı

Michael Ende

MOMO

oder

Die seltsame Geschichte von den
Zeit-Dieben und von dem Kind,
das den Menschen die gestohlene Zeit
zurückbrachte

Momonun hekayəsi yeri bəlli olmayan xəyallar ölkəsində və bilinməyən indiki zamanda baş verir. Lakin hekayədə şahzadələrdən, tilsimlərdən, pərilərdən deyil, tamamilə müasir həyatımızın hadisələrindən bəhs edilir. Momonun köməyi ilə insan münasibətlərinin necə cılızlaşdığının, sevgi, dostluq və qardaşlıq dəyərlərinin necə zəiflədiyinin şahidi olacaqsınız. Yazıçı sürü psixologiyası halında yaşayan, həyatına, zamanına, gələcəyinə kobud şəkildə müdaxilə olunan insanın faciəsini nağıl edir. Bu bir nağıldır mı? Əgər romantiklərin yanaşması ilə qəbul olunarsa, bəli. Çünki əsərdə reallıqla təxəyyül poetik formada təqdim olunur. Əsər həmçinin insanın hazırda yaşadığı və gələcəkdə yaşaya biləcəyi çətinlikləri diqqət mərkəzinə çəkir. Belə olan halda biz bu əsəri roman kimi qəbul edə bilərikmi? Yaxşısı budur, biz onu nağıl-roman adlandıraraq.

Michael Ende MOMO

Maykl End MOMO

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2024, 272 səh.

Janr: fiction/roman/fantastik

Ölçü: 130x200 mm

Cild: yumşaq

Çapa imzalandı: 18.12.2023

Nəşir: Şahbaz Xuduğlu
Tərcüməçi: İlahə Məmmədzadə
Redaktor: Hədiyyə Şəfaqət
Texniki redaktor: Əsəd Qaraqaplan
Mətn dizaynı: Rəhilə Şamilqızı
Qapaq dizaynı: Rafael Qasım
Korrektor: Əyyar Tahirov

Qanun Nəşriyyatı

Bakı, Azərbaycan, AZ1102, Tbilisi pros., 76

Tel.: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212 42 37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

[www.fb.com/Qanunpublishing](https://www.facebook.com/Qanunpublishing)

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-36-765-2

© Qanun Nəşriyyatı, 2019; 2024

© 1973 by Thienemann in Thienemann-Esslinger Verlag GmbH, Stuttgart

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım

hüquqları Qanun Nəşriyyatına məxsusdur.

Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

Qaranlıqda işığın parıldayır,
Haradan gəlir, bilmirəm.
Çox yaxında olduğu görünsə də, o qədər uzaqdır,
Bilmirəm adın nədir
Nə olursan ol;
Parılda, parılda, balaca ulduz!

(Qədim bir irland uşaq mahnısından)

BİRİNCİ HİSSƏ

Momo və dostları

BİRİNCİ BÖLÜM

Böyük şəhər və kiçik qız

İnsanların bugünkündən tamam fərqli dillərdə danışdığı çox-çox qədim zamanlarda uzaq ölkələrdə böyük, ehtişamlı şəhərlər vardı. Bu şəhərlərdə kralların, imperatorların sarayları ucalır, dar küçələr geniş məhəllələrə açılır, qızıl ulduzlu mərmər heykəllərlə bəzənmiş məbədlər göz qamaşırdı. Buraya başqa yerlərdən gətirilmiş müxtəlif əşyaların alınıb satıldığı rəngarəng bazarlar qurulur, insanlar toplanaraq öz aralarında günün vacib xəbərlərini müzakirə edir, bəziləri danışır, bəziləri dinləyirdi. Ən əsası isə, burda böyük teatrlar vardı.

Həmin teatrlar bugünkü sirkələrə çox bənzəyirdi. Lakin onlar daş sütunlardan düzəldilmiş, nəhəng pillələr kimi üst-üstə düzülmüşdü. Yuxarıdan baxdıqda bəziləri dairəvi, bəziləri yumurta formasında, bəziləri isə yarım dairəvi görünürdü. Onlara amfiteatr deyilirdi. Bəziləri futbol stadionu, bəziləri ancaq bir neçə yüz tamaşaçı qəbul edə biləcək böyüklükdəydi. ...Bəzisi heykəl və sütunlarla bəzədilmişdi, bəzisi də sadə və bər-bəzəksizdi. Dam örtükləri olmadığı üçün nümayişlər açıq havada keçirilirdi. Buna görə də teatrlarda günəşdən və yağışdan qorunmaq üçün sıraların üzərinə simlərlə işlənən xalılar sərilirdi. Sadə teatrlarda isə bunu samandan hörülmüş həsirlərlə əvəzləyirdilər. Qı-sacası, teatrlar insanların imkanlarına uyğun yaradılmışdı.

Ancaq insanlar teatrlara böyük bir sevgi ilə bağlanmışdılar. Çünki hamısı çox həvəsli izləyici və dinləyici idi. Tamaşaçıları teatrı komik və ya həyəcanlı olmasından asılı olmayaaraq gündəlik həyatdan sehrləyici şəkildə fərqlənən reallıq kimi qəbul edirdilər. Fərqli reallıqları izləməyi çox sevirdilər.

Minlərlə illər keçdi. O, əzəmətli şəhərlər köçüb getdi, o məğrur saray və məbədlər uçulub söküldü. Yağışlar və küləklər bir yandan, isti, soyuq digər yandan daşları ovub əritdikcə, o böyük teatrlardan bu günə sadəcə dağıntılar qaldı. İndi o dəlik-deşik daşların arasında sadəcə torpaq yuxusunda nəfəs alan cırcıramaların vızıltısından başqa bir səs yoxdur. İçlərindəki yaşam şəklini dəyişsə belə, o zamanların bəzi böyük şəhərləri dövrümüzə qədər gəlib çıxmağa biliblər. İndi insanlar avtomobil, avtobus kimi nəqliyyat vasitələri ilə gəzib, telefonla danışır və daha çox məlumata malikdirlər. Amma bu şəhərdə bir-iki köhnə sütuna, tikiliyə, bir qapıya, hətta o günlərdən yerdə qalan amfiteatra da rast gəlmək mümkündür. Həmçinin... bizim Momonun başına gələn hadisələr də belə bir şəhərdə baş verib. Bu böyük şəhərin cənub tərəfində tarlaların başladığı, evlərin və məbədlərin daha da yoxsullaşdığı yerdə, bir şam meşəsində gizlənmiş kiçik bir amfiteatrın qalıqları vardı. Keçmiş vaxtlardan qalan teatrın məşhur olmadığı və bəlkə də, o günlərdə kasıb insanlara aid olduğu hesab edilə bilərdi. Momonun hekayəsinin başladığı günlərdə bu tapıntı, demək olar, unudulana oxşayırdı. Bəzi orta əsrlə bağlı iş aparan elm adamları bu qalıqlarla maraqlansalar da, araşdırmağa ehtiyac duymadıkları üçün fikirlərindən vaz keçmişdilər. Böyük şəhərdə tapılan digər qalıqlarla müqayisədə elə də cəlbedici

yer sayılmırdı. Ara-sıra yolunu azmış bəzi turistlər, otlarla örtülmüş daş pillələrin üstünə dırmanıb bir az qışqırır, bir neçə xatirə fotosu çəkdirir, sonra da çıxıb gedirdilər. Sonra yenidən bu yuvarlaq daş keçmiş səssizliyinə bürünür və cırcıramalar yenidən təkəm-seyrək vızıltılarına davam edirdilər. Bu qəribə yuvarlaq daş parçalarını yalnız yaxınlıqda yaşayan insanlar yaxşı tanıyırdılar. Orada keçilərini otarır, ortadakı balaca meydançada uşaqlar topla oynayır, bəzi sevən gənclər axşamlar burada görüşürdülər.

Günlərin bir günündə ətrafda yaşayanlar arasında bu xarabalıqların lap yaxınında bir adamın yaşadığıyla bağlı sözsöhbət dolaşmağa başlayır. Bir uşaqmış. Deyəsən, kiçik bir qız uşağı... Lakin bir az qəribə geyindiği üçün heç kim əmin ola bilmirmiş. Adı da Momo imiş. Momonun xarici görünüşü, həqiqətən də, çox qəribə idi. Hətta təmizkar, səliqəli insanlar onu bir az qorxunc da adlandıra bilərdilər. Cılız görkəminə görə səkkiz-on iki yaşlarında olduğunu belə kimsə müəyyən edə bilməzdi. Qara, qıvrım saçları nə dərəcə, nə də qayçı görmüşdü. Gözləri iri, qara və çox gözəldi. Həmişə ayaqyalın gəzdirdiyi üçün ayaqları qapqara olmuşdu. Yalnız qışda bir-birindən fərqlənən, müxtəlif ölçülərdə, ayağına böyük gələn ayaqqabılar geyinirdi. Çünki Momonun oradan-buradan tapdığı və başqalarının verdiyi əşyalardan savayı heç nəyi yox idi.

Əyninə rəngarəng, damalı və dabanlarına qədər uzanan bir don keçirmiş, çiyindən tökülən gen və köhnə pencəyin uzun qollarını tərsinə çevirmişdi. Bir gün böyüyəcəyini düşünərək onları kəsib qısaltmamışdı. Həm də axı belə bir yararlı pencəyi bir daha haradan tapa biləcəkdə? Teatr qalığı-